

Uvod u političku teoriju

1. čas vežbi

Pojam teorije | Teorija politike

Primedbe na račun nauke o politici

- Osporavanje **posebnog predmeta i metoda**
- Osporavanje **mogućnosti** naučnog proučavanja politike
- Osporavanje **potrebe** naučnog proučavanja politike

Polja iz kojih su dolazila osporavanja

- Političari
- Ljubitelji politike
- Druge, naročito srodne društvene nauke

Istorijski razvoj političke misli i teorije

- Misao o *prapolitici*: uviđanje odnosa moći, vlasti, razložnosti hijerarhije, povezanosti sopstvenih interesa i potreba sa njima
- Antička politička misao: sofisti, Sokrat, Platon, Aristotel
- Srednjevekovna politička misao
 - Rani srednji vek: sv. Avgustin, Toma Akvinski
 - Kasni srednji vek: Makijaveli, Hobs, Bodin

Istorijski razvoj političke misli i teorije

- Arapski politički mislioci: Al Mavardi, al Farabi, Ibn Haldun
- Srpska srednjevekovna politička misao: sv. Sava, Stefan Prvovenčani, Danilo Drugi. Doprinos **koncilijarnim teorijama** na planu konceptualizacije **političkog predstavljanja**.

Istorijski razvoj političke misli i teorije

16-19. vek

- Bodin, Lok, Monteskje, Volter, Ruso, Kant, Hegel, Sen-Simon, Oven, Marks, Bakunjin...
- Vodeće političke ideje: *podela vlasti, vladavina prava/pravna država, širenje ljudskih sloboda, demokratija shvaćena kao vladavina većine*

Razvoj političkih nauka kao akademskih disciplina

- Nauka o politici kao “**dvorska nauka**”
- **1613.** prvi univerzitetski studij politike u **Lajdenu**
- **1622.** u Upsali
- **1640.** na Abu akademiji
- **1855.** Katolički univerzitet u Dablinu
- **1857.** prva profesura političkih nauka u SAD na **Univerzitetu Kolumbija**
- **1868.** departman za političke nauke na **Kornel univerzitetu**
- **1880.** osnovana **Američka akademija političkih nauka**
- **1872.** osnovana **Ecole libre des science politiques**
- **1895.** osnovana **London School of Economics and Political Science**
- **1960.** osnovana **Visoka škola političkih nauka u Beogradu**

Predmet i metod nauke o politici

- Konstitutivni elementi svake nauke su *predmet* i *metod*
- Specifičan predmet nauke o politici je **politička sfera**
- Sastav političke sfere:
 - Politička svest
 - Političko delanje i druge političke aktivnosti
 - Organizaciono – institucionalna struktura
 - Međunarodni odnosi
 - Politička istorija
- Politika kao *delanje za opšte dobro*
- **Političko delanje** – svesna, organizovana, svrsishodna i sistematska, umna i praktična, racionalna aktivnost radi postizanja opšteg dobra i boljeg života u zajednici
- **Naučni metod** kao način dolaženja do istinitog naučnog saznanja podrazumeva metode koji su i nastali naučnim istraživanjem i o čijim svojstvima i upotrebljivosti postoji već verifikovano saznanje

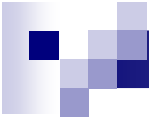
O imenu nauke

- Politička nauka
- Političke nauke
- Naučna politika
- **Nauka o politici**
- Politologija
- **Politikologija**

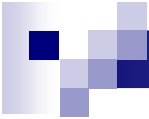
Odnos političkih i drugih društvenih nauka

- Političke i pravne nauke
- Političke i ekonomske nauke
- Političke nauke i sociologija
- Nauka o politici kao **zbirni punkt** svih društvenih nauka

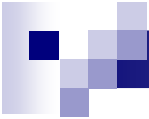
Politička teorija u okviru nauke o politici

- **Nauka o politici je sistem i proces složenog, razvojnog, sistematskog, organizovanog i ciljnog ljudskog saznanja o političkoj sferi društvene stvarnosti**
- **Theoria** – posmatranje radi spoznaje istinitog i suštinskog
- Razlozi za uspostavljanje teorije:
 - **Žudnja za znanjem**
 - **Potreba saznanja radi održanja i unapređenja života**
 - **Radoznalost**

Politička teorija u okviru nauke o politici

- Unutrašnji princip napretka u teoriji je **samoprevazilaženje**
- Nepotvrđena teorija označava se kao *hipoteza*, a više puta proverena i potvrđena teorija naziva se *zakonom*
- **Naučna teorija** je ona koja je naučno zasnovana, argumentovana i sistematizovana i kao takva se dokazuje teorijskim razlozima i empirijskim činjenicama na čijoj analizi se može zasnivati i kojima se može i proveravati.
- Svaka teorija koja je sistem smislenih iskaza, saznanja i pretpostavki o političkoj sferi društvene stvarnosti ili nekom njenom delu može se po svom predmetu smatrati **naučnom političkom teorijom**.

Politička teorija u okviru nauke o politici

- Elementi političke teorije (generalizirajuće propozicije)
 - Sistem iskaza o određenim fragmentima političkog realiteta koji se odnose jedan na drugi
 - Podaci o pretpostavkama i graničnim uslovima pod kojima bi iskazi trebalo da vrede
 - Mogućnost da se oblikuju hipoteze o budućim događajima
- Podela političkih teorija **po opštosti**:
 - Opšte (generalne)
 - Posebne
- **Struktura teorije** se može odrediti kao složen sistemski proces u kojem se određeni delovi nalaze u stabilnim odnosima.
- **Saznajna uloga teorije** se ostvaruje kroz naučno saznanje, objašnjenje i predviđanje političkih pojava.
- **Funkcija teorije** se ogleda u uvećanju teorijske dimenzije samosvesti, sistematičnosti i istinitosti u sferi politike.

Pohvala teoriji

■ Odnos teorije i prakse u antičkoj Grčkoj

- govori ili spisi koji su slavili teoriju nazivaju se protreptičkim
- Platon označava "čisto znanje" kao teoriju
- teorija kao posmatranje
- Platonova *alegorija o pećini* kao ilustracija odnosa teorije i prakse
- Aristotel: "svi ljudi po prirodi žude za znanjem", čovek je po prirodi "političko biće"

■ Pojmovi *teorije* i *kontemplacije*

- "kontemplacija" je latinski ekvivalent grčkog pojma "teorija"
- teorija i kontemplacija se razlikuju pre svega po predmetu: predmet teorije je priroda, a predmet kontemplacije je bog

Pohvala teoriji

- Odnos teorije u prakse u srednjem veku
 - negativan stav prema radoznalosti, polemika sv. Avgustina
- Odnos teorije i prakse u vreme renesanse
 - nauka u 17. veku postaje *istraživanje*, ali teorija je u službi prakse
- Odnos teorije i prakse u savremenom svetu
 - teorija mora da se opravda pred praksom
- Transcendentalni problem intersubjektivnosti
- Dve vrste dobara
 - *uti*
 - *frui*

Politika i politička nauka

Politika:

- **Nauka** o upravljanju državama (Litre 1870.)
- **Veština i praksa** upravljanja ljudskim društvima (Robert 1962.)
- Politika kao nauka o vlasti (državna vlast vs. vlast uopšte)
- Mikro i makro politika
- **Politika kao borba** ili **politika kao integracija** – marksističko i liberalno shvatanje

Politička teorija u okviru nauke o politici

Vrste teorija po Karlu Fridrihu:

- Morfološke (Kopernik)
- Genetske (Darvin)
- Funkcionalne (Njutn)

Pojam teorije politike u poređenju sa pojmom teorije drugih disciplina

Teorija koja tvrdi da se dve ili više stvari, aktivnosti ili događaja u određenim uslovima menjaju u zavisnosti jedna od druge naziva se **generalizirajućom propozicijom**.

Elementi generalizirajuće propozicije:

- Sistem iskaza o određenim fragmentima političkog realiteta koji se odnose jedan na drugi
- Podaci o pretpostavkama i graničnim uslovima pod kojima bi iskazi trebalo da vrede
- Mogućnost da se oblikuju hipoteze o budućim događajima

Određenje teorije politike i njeno razlikovanje od političke filozofije

Svojstva teorije politike:

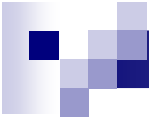
- Sveobuhvatnost
- Savremenost
- Posedovanje vrednosti za savremena istraživanja

Politička doktrina zdravorazumskog prosvetiteljstva (Dositej Obradović)

■ Odnos politike i etike:

- Dositejeva politička misao spada u **predmodernu** jer **ne razdvaja politiku od etike**
- *Ethos* kao merilo za *kratos*
- Apsolutni vladar koji daje moralni primer
- Podrška ustanicima

Politička doktrina zdravorazumskog prosvetiteljstva (Dositej Obradović)

Teorijske pretpostavke političkog racionalizma:

- Princip vladavine uma
- Princip zasnivanja svake zajednice i uopšte odnosa među ljudima na najvišim moralnim načelima
- Princip najracionalnije regulacije i organizacije političke zajednice
- Princip tolerancije
- Princip nužnosti prosvećivanja nacije
- Princip ustanovljavanja narodnog srpskog jezika i pisma kao instrumenta komunikacije

Dositej Obradović je koristio **uporedno-istorijski metod i analizu sadržaja**.

Za sledeće vežbe

- Poreklo politike i pretpostavke njenog nastanka (Uvod u političku teoriju)
- Od klasičnog do modernog poimanja politike (Uvod u političku teoriju)
- Klasifikacija određenja politike i političkog (Uvod u političku teoriju)
- Savremeni pojam politike (Uvod u političku teoriju)
- Pojam (koncept) političkog (Uvod u političku teoriju)
- Politika kao umetnost iluzije (Uvod u političku teoriju)
- Semantika politike (Uvod u političku teoriju)
- Pojam i bitne komponente politike (Rider)
- Suština politike (Rider)
- Politika kao umetnost iluzije (Rider)
- Prijatelj-neprijatelj (Rider)
- Rani srpski liberalizam (Novovekovne političke ideje u Srba)